

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: De christelige Livstegn

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "De christelige Livstegn", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1857_1184-txt-shoot-idm107.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

De christelige Livstegn.

(N. F. S. Grundtvig.)

Saalænge der har været Christendom i Verden, har ethvert alvorligt Menneske, der følte sig tiltalt af den, som guddommelig Sandhed, ogsaa følt, at Salighedens Sag umuelig kan være det *evige Livs* Sag, uden at have kiendelig Indflydelse paa det *timelige Menneske-Liv*, saa at hvem der virkelig nægter det, og venter kun en saakaldt "*salig Død*" af Christendommen, derved baade røber sin *aandelige Dødhed*, og udsætter Christendommen for den vantro Verdens bittere og tilsyneladende velfortjente Spot. Var nemlig Christi Evangelium *saadant* et blot saakaldt "*evigt Livs Ord*", som gjorde det *timelige Menneske-Liv* endnu *dødere* end det forhen var, da hverken kunde eller maatte noget sandhedskiærligt Menneske troe paa et *saadant* Evangelium, thi hvad der viser sig aandeløst eller aandelig dødt og magtesløst i *Tiden*, kan umuelig være aandfuldt eller aandelig almægtigt i *Evigheden*, hvorfor da ogsaa Vorherre *Jesus Christus* selv har vidnet, at vi maae aandelig gienfødes i *Tidens Løb* for at faae *Deel* i det *evige Liv*, og at dette er en Sandhed som det *Jordiske*, der først maa troes, inden man kan troe Sandheden om det *Himmelske*.

Uagtet derfor *Papisternes* Christendoms-Begreb var saa aandelig dødt og magtesløst, som det, uden at være soleklart selvmodsigende, vel lader sig tænke, saa drev dog selv *Papisterne* med strængt Alvor paa et saakaldt *christeligt Liv*, *Munke-Livet* nemlig, der skulde betragtes som hele *Menighedens* Eiendom, hvori ethvert Medlem kunde faae Lodd og Deel, ved at troe derpaa og efter Evne bidrage til dette saakaldte gudelige og christelige Munkelivs Vedlige holdelse, Velgaaende og Ophøielse. At dette *Munke-Liv* imidlertid, selv med *Straale-Krandsen* som et *Helgen-Liv*, var, aandelig og christelig talt, kun et *Skin-Liv*, der netop røbede den aandelige Død, som det stræbde at skjule, det har Kirke-Historien sat i saa klart et Lys, at det, idetmindste mellem *Morten Luthers* Discipler, neppe kan trænge til mere Beviis.

Og hvad nu disse *Morten Luthers* Discipler eller de saakaldte *Lutheraner* angaaer, da skal det ikke nægtes, at de især fortalde og forskrev sig meget slemt, som om det virkelig var deres Mening, at det *timelige Menneske-Liv*, som igrunnen ugudeligt og uforbederligt, maatte man i Salighedens Sag slaae en tyk Streg over, og kun tænke paa en "*salig Død*," som den vise "*Prædiker*" har sagt, at "*Døds-Dagen* er bedre end *Fødsels-Dagen*." Da nu ogsaa de *lutherske* Lære-Bygninger (*Dogmatiker*) ligesom de *calvinistiske* hvilede paa det *døde Bogstav* og *Skrift-Begreb*, og vore *Skriftkloges* Skolemester-Liv aabenbar var langt mindre gudeligt end *Munke-Livet*, saa kunde *Papisterne* med et godt *Skin* beskyldes os for at have et endnu langt *dødere* Begreb om Christendommen end de, men desuagtet havde *Lutheranerne* dog igrunnen valgt den bedste Deel og stillet sig paa *Livets Side*, idet de overlod *Papisterne* det aandelig døde *Skin-Liv*, og trøstede sig med den *Aand*, der trods *Skin-Døden*, kunde og vilde gjøre dem *levende* med *Christus*.

Midt under deres uforansvarlige Bandsættelse af hele det naturlige Menneske-Liv, og deres Lovtaler over den "*salige Død*" og de "*salige Lig*", saa krævede *Lutheranerne* dog for ramme Alvor til sand Christendom en *levende Tro*, der beviste sin aandelige Kraft og *Virkelighed* i en *levende Bekiendelse*, *Forkyndelse* og *Lovsang* paa *Modersmaalet*, og vi tør dristig paastaae, at dermed har vi nævnet de rette *christelige Livstegn*, der aldrig ganske kan fattes hvor der er sand Christendom, og heller aldrig kan findes samlede uden hvor Herrens *Aand*, som gjør *levende*, er *Menighedens* guddommelige Talsmand, Trøster og Ledsager til al Sandhed.

Hvad der alligevel gjorde selv de *ægte Lutheraner* *skindøde* til Hverdagsbrug, og forknyttede deres christelige Liv i *Væxten*, det var deres forvirrede og selvmodsigende *Tankegang* om evangelisk *Frihed* med statskirkelig *Trældom*, om Gjenfødsel i *Daaben* med *Tro* og *Liv* efter *Skriften*, og endelig om Menneske-Livets christelige *Fornyelse*, uden et gammelt Menneske-Liv, der kunde *fornyes*, saa at, naar vi nu, med Guds Hjælp, seer Lys i Herrens Lys, da vil ogsaa *Bekiendelsen* blive anderledes fast og fyldig, *Forkyndelsen* anderledes jævnlige og kraftig, og *Lovsangen* anderledes klar og liflig, og hele vort *timelige Menneske-Liv* vil derved vinde en aandelig og hjertelig *fornyet* Skikkelse, hvis *Christelighed* vel ikke lader sig strængt bevise, men er dog sikker nok, fordi denne ædle og hjertelige *Livs-Skikkelse* kun vil findes, hvor den *christelige* Bekiendelse, *Forkyndelse* og *Lovsang* er lyslevende tilstæde. Vist nok har vi nylig seet, at denne Oplysning endnu er sjelden hos os, thi da *Søren Kierkegaard* for et Øieblik siden vilde kyse *Livet* af os med *Sortkridt-Tegningen* af "*Tigger-Munken*", som den eneste sande Christi Discipel, der bogstavelig tog sit Kors paa Ryggen og fulgte ham, da mødte han sædvanlig kun tyk Uvidenhed om det *christelige Liv*, men i *Krogene* mødte han dog til Lykke *Morgen-Lyset*, som skal forgyldes *Livet*, og som opeggedes netop ved den sorte *Veirsky* til kraftige *Fremskridt* paa sin *Heltebane*.

Netop ved denne Leilighed blev det nemlig indlysende, at al Tale og Tvist om det *christelige Liv* er hen i

Veiret, naar man ikke forudsætter og fastholder, at den *Christne Menighed*, som skabes ved *Daaben* efter Herrens egen Indstiftelse, har i *denne* Daab og kun i *den* alene sin eiendommelige *Livs-Kilde*, og at derfor *Menighedens Troes-Bekiendelse* ved *Daaben* er den eneste *christelige Bekiendelse*, og er da, som den *Christne Troes* levende Udtryk, baade det første og det sidste *christelige Livstegn*. Med denne Grund-Oplysning om det christelige Liv, som et *Troes-Liv*, og om *Menighedens Troes-Bekiendelse*, som det egenlige *Livstegn*, med denne Oplysning seer man derimod slet, at det kun er i en med *Bekiendelsen* overensstemmende levende *Forkyndelse* og *Lovsang*, at det christelige Liv bestandig kraftigere og klarere kan og maa aabenbare sig, medens den christne Menigheds hele Levnetsløb maa vise, om det ny, christelige Liv er mere eller mindre *menneskeligt* end det Gamle, der enten er ført, *førend* Christus kom, eller føres dog *uden* Daabs-Troen paa Christus og Gienfødselen til hans eget *Menneske-Liv*, i *Daaben* efter hans egen Indstiftelse.

At nu denne vor *christelige Børne-Lærdom* strider imod *Skriften*, det kan man jo dristig paastaae, da *Trætten* om den rette Mening af *døde Folks Ord* i sig selv er uendelig, og da *Bog-Kund skab* og *Skrift-Klogskab* desuden er og maa være saa høist forskiellig, at selv om alle *Christne* var skrappe Læsere, kunde dog kun meget Faa af dem have nogen velgrundet Overbeviisning enten om *Christendommens Bibelskhed* eller om *Bibelens Christelighed*, men vi *christelige* Skriftkloge vil dog til enhver Tid seierrig kunne forsvare den Paastand, at vor hellige Skrift, langt fra at bestride vor christelige *Børne-Lærdom* om "*Troen og Daaben*", tvertimod paa det nøieste stemmer overens dermed, og giver især *Troes-Bekiendelsen*, som det grundchristelige *Livstegn*, et herligt Vidnesbyrd, med det Herrens Ord: hvem der *bekiender* mig for *Menneskene*, den vil jeg *bekiende* for min himmelske Fader og alle Hans Engle.

Men idet vi nu saaledes nødvendig baade først og sidst maa *udvortes* lægge samme Vægt paa *Troes-Bekiendelsen*, som vi *indvortes* lægger paa *Troen*, da *Bekiendelsen* i det ny Liv svarer til *Aandedrættet* i det Gamle, saa være det dog langt fra os, dermed at ville udelukke enten *Forkyndelsen* eller *Lovsangen*, som ogsaa er *Livstegn*, der ligesaalidt kan udeblive, hvor det christelige Liv skal lykkes og trives, som dette Liv, der fødes af *Troen*, kan vinde og vare og blive fuldvoxen uden tilsvarende *Haab* og *Kiærlighed*, der staaer i samme Forhold til den levende *Forkyndelse* og *Lovsang*, som *Troen* staaer til den levende *Bekiendelse*, saa at hvor *Bekiendelsen* er det *eneste* *Livstegn*, der vil *Troes-Livet* altid findes svagt og sygeligt, og under enhver *Prøvelse* drages med *Døden*. Dette finder da ogsaa sin yderligere Forklaring deri, at baade er den *Christne Tro* først kommet til *Verden* ved hans *Forkyndelse*, som kom ovenfra og talde ret egenlig "*Guds Ord*", og tillige forplanter *Troen* sig, efter *Apostelens* udtrykkelige Vidnesbyrd, *kun* ved den levende *Forkyndelse* af *Troens Ord*, saa han spørger ikke blot: hvordan skulde *Nogen* *paakalde* Herren uden at troe paa ham? men han spørger ligesaa fuldt: hvordan skulde de *troe*, uden at have *hørt*, og hvordan skulde de *høre*, uden nogen *prædiker*?

Uagtet derfor den christelige *Troes-Bekiendelse* kan findes og er fundet levende, hvor *Troens Forkyndelse* i det hele, i *Menigheden*, maatte kaldes uddød, saa vil dog *Bekiendelsen* i dette Tilfælde enten snart uddøe og tage *Troen* i *Graven* med sig, eller den vil vinde *Kraft* til at *gjenføde* den levende *Forkyndelse*, som det umiskiendelig skedte hos og ved *Morten Luther*.

7Hvad der nemlig i *Begyndelsen* af det *nittende* Aarhundrede var Tilfældet hos os, det var aabenbar næsten over hele *Christenheden* Tilfældet i *Begyndelsen* af det *sextende* Aarhundrede, saa at den levende *Forkyndelse* af *Troens Ord* var for menneskelige *Øine* enten aldeles uddød, eller bar dog saa *øiensynlig* paa sin *Helsot*, at den, for at kunne fremdeles forplante *Troen* fra *Slægt* til *Slægt*, maatte vidunderlig gjenfødes, og den blev aabenbar saaledes gjenfødt hos og ved *Morten Luther*, som paany med *Aand* og *Liv* forkyndte det gamle "*Troens-Ord*" paa sit *Folks Modersmaal*, og oplivede derved ikke blot *Forkyndelsen* hos *Frænde-Stammerne* i *Engeland* og de tre *nordiske Riger*, men selv til en vis *Grad* hos de *Romanske Folk*, som det vel tydeligst sees paa *Calvinisterne*, men er dog allevegne kiendeligt.

Ved dette store *Vidunder* bevistes vist nok ikke nær saa meget, som *Calvinisterne* tænkte, om det "*almindelige Præstedømme*", thi *Morten Luther* var jo selv *præsteviet*, men dog bevistes der ved *Forkyndelsens Gienfødselse* hos ham, at *Præsteskabet* i *Christenheden* ligesaalidt har nogen *udelukkende Fuldmagt* eller *Eneret* til (*Monopol* paa) at *forkynde Evangeliet*, som de har nogen *aandelig Raadighed* over *Herrens Indstiftelser*.

Da nemlig *Morten Luther*, langt fra at *tilskrive* sin *Præste-Vielse* mindste *Deel* i sit *Kald* eller sin *Dygtighed* til at *forkynde Evangeliet*, tvertimod *fraskrev* al *Præste-Vielse* ethvert *Krav* paa at *gælde* for et *Naade-Middel* til de *Troende*, saa kunde det *saabenbar* ikke ligge i *hans* *Præste-Vielse* (*Ordination*), at *Evangeliets* levende *Forkyndelse* netop gjenfødt hos ham, medens dog denne *Forkyndelsens* *Gienfødselse* er et langt større og kiendeligere *Guds-Under* end *Forkyndelsens* ordenlige *Fortsættelse* nogentid kan være.

Skiøndt *Præste-Vielsen* (*Ordinationen*) derfor godt, trods *Luthers* *Benægtelse*, kan være, hvad jeg sikkerlig troer, den er: *Aandens Naade-Middel* for de christelige *Skriftkloge*, som har *Tro* dertil, saa kan *Præste-Vielsen* dog umuelig, trods den *Lutherske Kiendsgjerning*, sætte mindste *Farve* paa nogetsomhelst *Pavedom* eller *Præste-Herskab*. Det gælder nemlig her om at forstaae *Apostelen* ret, naar han i *Talen* om *Ordets Forkyndelse* spørger: *hvordan* skulde de *prædike* (føre *Ordet*, tale høit i *Menigheden*) uden de

udsendes? Paa den ene Side ledes vi nemlig herved *nærmest* til at tænke paa en saadan udvortes *kiendelig* Udsendelse, som Præste-Vielsen med *Haands-Paalæggelse*, men paa den anden Side kan Apostelen *Paulus* ikke *udelukkende* have tænkt derpaa, siden *han selv* var en *Undtagelse* og gjør tit udtrykkelig den Undtagelse giældende, at han, paa en kun ham selv vis og vitterlig Maade, var *udsendt* af den *himmelfarne Herre selv* til med hans Aand at forkynde Evangelium. Da nu *Morten Luther*, som vi veed, i det hele betragtede det *Christelige Liv* meget *Paulinsk*, saa er det forklarligt nok, at han, lige over for Paven og hans vanartige Præsteskab, med en vis Ensidighed holdt sig til den *Paulinske Udsendelse*. Vel kan vi ikke billige denne uforsvarlige Ensidighed, hvorved *Undtagelsen* gjøres til *Regel*, og selv paa Apostelen *Pauli* Vegne maae vi gjøre *Morten Luther* den Indvending, at baade lod Apostelen sig selv indvie med *Haands-Paalæggelse* til Reise-Præst (Missjonær), ogsaa tilskriver han udtrykkelig de *Ældstes Haands-Paalæggelse* en præstelig Naadegave, og endelig indrømmer han en egen *Udsendelse* til at *døbe*, som han fattedes, men med alt dette staaer det dog lige fast, at den *himmelfarne Herre* har forbeholdt sig, ogsaa uden videre *menneskelig* Mellekomst, at udsende *Prædikanter* med sin Aand, som, naar de selv er døbte, ogsaa har Lov til at døbe hvem de vil, saa at *intet Præsteskab*, hvor ægte apostolisk det end maatte være, kan paa christelig Grund hævde sig *Eneret* enten til at *forkynde Evangelium*, eller til at *forrette Daaben*, altsaa heller ikke gjøre christeligt Krav paa aandelig Raadighed enten over det christelige *Lys* eller det christelige *Liv*. Følelsen heraf kan da, og maa, under visse Omstændigheder, nødvendig avle hvad man hos os kalder "*Opvækkelse*" og "*gudelige Forsamlinger*", hvis *Christelighed* derfor ingenlunde maa bestrides paa *Præsteskabets* Vegne, som et uforsvarligt Lægmands-Værk, men skal bedømmes, ligesom den præstelige Embeds-Gierning, efter deres Forhold til den *christelige Bekiendelse, Forkyndelse* og *Lovsang*, i uopløselig Forbindelse med den *hellige Daab*, der ved Gienfødelsen aabner den christelige *Livs-Kilde* og med den *hellige Nadver*, som i Fællesskab med Herren selv skaber og opholder den christelige *Livs-Strøm*.

10Ligesom nemlig *Menighedens Troes-Bekiendelse* ved *Daaben* er den ufravigelige Rettesnor for al *christelig* Bekiendelse, og maa være Kiernen i al *christelig* Forkyndelse af Evangeliet, saaledes maa alt *christeligt* Liv udelukkende ud ledes af *Herrens egne Gierninger* med sin Munds Ord, i *Daaben* og *Nadveren*, og kun ved at ophøie det christelige Liv og Levnet i denne Forbindelse bliver Menigheds-Lovsangen *christelig*. Ligesom det derfor er et sikkert Kiendetegn paa den aandelige *Dødhed* hos *Papisterne*, at Menigheds-Lovsangen paa Modersmaalet aldeles forstummede, saaledes er den *Lutherske* Menigheds-Lovsang paa Modersmaalet et klart Livstegn og et gyldigt Vidnesbyrd om *Christeligheden* af den *Lutherske Prædiken*, da Lovsangen altid vil *svare til Forkyndelsen*, fordi det er med Lovsangen, Menigheden *svarer paa Tiltalen*. Derfor fødte den *Calvinistiske* Prædiken paa *Modersmaalet* vel ogsaa en *tilsvarende* Lovsang, men kun i *jødisk*, ikke i *christelig* Skikkelse, og frakiendte derved den *Calvinistiske* Prædiken det *christelige Liv*, hvortil den, ved sit storagtige Forhold til *Livs-Kilden i Daaben* og til *Livs-Strømmen i Nadveren*, da heller ikke havde mindste Adkomst; thi saalænge man kun betragter *Daaben* og *Nadveren* som *Skygge-Billeder* enten af *Omskiærelsen* og *Paaskelammet* eller af den aandelige *Gienfødselse* og *Livsnæring*, da barer man sig nok for at gaae tørskoet over det røde Hav og lige ind i det forjættede Land!

Vist nok havde den *Lutherske Prædiken* og *Lovsang* ogsaa deres Brøst og Mangler, da de 11hverken klart eller levende nok henførte "*Troen*" til "*Troens Ord*" ved *Daaben*, og kunde derfor heller ikke klart og levende nok udlede det *christelige Liv* i sit Udspring og sin Udstrømning af *Herrens egne Ord* og *Gierninger* i *Daaben* og *Nadveren*; men fordi den *Lutherske* Forkyndelse og *Lovsang* dog dunkelt *forudsatte* og levende *paastod Guds-Ordets* virkelige Tilstedeværelse og levendegjørende Kraft ved *Herrens egne Indstiftelser*, see derfor yttrede dog det christelige Liv sig kraftigere og kiendeligere i dem end Tilfældet havde været i mange Aarhundreder. Da nu ogsaa Feilene ved den *Lutherske* Forkyndelse og *Lovsang*, hos os, saa at sige, har rettet sig af sig selv, det vil da sige, har ladet sig rette af *Aanden* i Menighedens *Bekiendelse* og *Livet* i *Herrens Indstiftelses-Ord*, saa paastaaer vi med Rette, at Feilene kun havde deres Grund i den Mangel paa *Lys* og *Kraft*, der i den spæde Barndom er utilregnelig, thi at den *nyfødte* christelige Prædiken og Menigheds-Lovsang i *Morten Luthers* Mund og Dage kun var *spæde*, det følger af sig selv.

Her seer man det maaskee allerbedst, hvor hinderlig og ubetimelig enhver *anden* Lære-Forskrift end den *Hellige Skrift*, og enhver *ufravigelig* Alterbog og Psalmebog, har været og maa være netop for den *Lutherske* Prædikens og Lovsangs levende Udvikling i christelig Retning, thi selv i sin taaleligste Skikkelse maa alt Saadant lignedes ved en stræng afmaalt *eensformig* Levemaade paa smal Kost, der vel i *Alderdommen* kan findes nødvendig, kan forebygge hidsige Sygdomme og kan maaskee enstund *forsinke* Døden, men vil i *Barndommen* langt 12vissere svække *Livs-Kræfterne*, forhindre *Livs-Udviklingen* og forknytte *Opvæksten*. Skal derfor den gienfødte christelige Prædiken og Lovsang paa hvert Folks Modersmaal, disse to velsignede *Luther-Børn*, blive fuldvoxne i *Aandens Kraft* og blive med *Æren* udødelige paa Jorden, som vi ønsker og haaber, da maae vi, uden at ændse alle *Dødbidernes* Surmuleri og Forkiættrelse, give *Forkyndelsen* og *Lovsangen* frit Spillerum efter *Aandens* Drift paa *Bekiendelsens* Enemærker, thi det er den rette "*evangeliske Frihed*", *Paradis-Friheden* til at æde af alle Træer i Haven, undtagen *Døds-Træet*, som er den *Skriftklogskab* og *Theologi*, der sætter sig i Vorherres Sted til at *bedømme* hans *Ord* og *Gierninger*: hans *Ord til os* og hans *Gierning indeni os*. Saasart vi nemlig, istedenfor at bygge paa og hvile i *Aandens* og *Menighedens* Vidnesbyrd om den *Christne Tro* og *Bekiendelse*, og om *Herrens Indstiftelser* som hans *egne* *Gierninger*, med det *Guds-Ord*, som han igrunden selv er og ene har i sin Magt, tvertimod drager denne *Troens Grundvold* og *Menighedens Livs-Kilde* (Klippen med Springvandet) i *Tvivl*, og bryster os under hvilket som helst Navn paa

Dommer-Sædet, for at afgjøre paa fri Haand, om vi virkelig har et levende *Guds-Ord* hos os, om dette *Guds-Ord* er *sandt* og *godt* i alle Maader, og om det virkelig *kan* udrette saa store Ting, som *Sjæle-Tvæt* og Liv af Døde, da staaer vi, ligesom *Eva*, ved det forbudne Træ og holder Raad med Slangen om de Frugter, som synes lystelige og gode at faae Forstand af paa Ondt og Godt, alt som skrevet staaer: jeg er bange 13for, at ligesom *Slangen* bedrog *Eva* med sin Træskhed, ogsaa eders Hjertelag skal besviges for sin christelige Enfoldighed!

Kommer vi nu fra denne Side og paa denne Vei til Spørgsmaalet om *Enkeltmandens* christelige Sikkerhed i sin Saligheds-Sag, som nys ved Haarene er trukket ind i Tvisten om Alterbogs-Daabens *chri stelige* Gyldighed, da gaaer det os dermed, som med alle christelige *Oplysnings*-Spørgsmaal, at vel finder vi det ikke fyldestgørende besvaret i nogen Lærebygning (Dogmatik), men dog findes ogsaa her den store *Lutherske* (Ordets og Troens) Grundsætning for christelig Oplysning ligesaa frugtbar, som urokkelig. Vel har nemlig *Papisterne* Ret i, at *Enkeltmanden* skal bygge Sikkerheden i sin Saligheds-Sag paa sin *Deelagtighed* i hele den Christne Menigheds Tro og Haab og Kiærlighed, saa det var Morten Luthers store Vovestykke at henvise enhver Sjæl især til den *Helligaands indvortes* Vidnesbyrd, som det eneste Pant paa Guds Naade og det evige Liv, men dog var dette Vovestykke blevet nødvendigt ved den *Dødhed*, hvormed *Præste-Herskabet* og *Tvangs-Daaben* havde forpestet *Menigheds-Begrebet*. Ligesom nemlig Gud er ikke de Dødes Gud, men de Levendes, saaledes er den Helligaand heller ikke den *døde Kirkes*, men kun den *levende Menigheds* Aand, saa det er en aldeles falsk og fordærvelig Sikkerhed i sin Saligheds-Sag, som man udleder af sin Sikkerhed paa at være Medlem af en *aandelig død Kirke*, hvori de *christelige* Saligheds-Midler og *Livs-Nødvendigheder* (Daaben og Nadveren) enten er forvanskede eller dog ude af *levende* Virksomhed. En saadan *død Kirke* er nemlig kun en selvgiort "*geistlig Brandkasse*", som, for et vist *udvortes* Indskud og aarligt Bidrag, paatager sig at indestaae sine Medlemmer for al *aandelig Brandskade* baade i Skiærs-Ilden og det hede Helvede, og *Morten Luther* havde jo Ret i, at det er lutter Bedrageri og Sjælemord med al den Sikkerhed, en saadan *geistlig Brandkasse* kunde give enten paa at undgaae Helvede eller paa at indgaae i Himmerig, og da *Luther* stadig henviste til det *udvortes*, klare *Guds-Ord*, hvoraf vi kan og skal lære at kiende og forstaae den *Helligaand*, saa laa Feilen hos ham her, som ved hele hans *evangelistiske* Virksomhed, kun deri, at han sammenblandede hele sin *bibelske Prædiken* med *Troes-Bekiendelsen* og *Indstiftelses-Ordene*, som om det Altsammen var et *klart Guds-Ord*, hvoraf man kunde lære at kiende og forstaae den Helligaand. Saasart vi derfor lære at adskille hvad kun vi og ikke Vorherre har sammenføiet, saa *Menighedens Troes-Bekiendelse* ved *Daaben* efter Herrens Indstiftelse bliver det klare Kiendemærke baade paa *Menigheden* og dens *Aand*, da bliver det indlysende, at vi, som Medlemmer af denne Menighed, som det christelige og aandelige Guds-Folk, kan faae samme Sikkerhed i vor Saligheds-Sag, som Menigheden har, ved Betragtningen af de christelige *Livstegn* i *Bekiendelsen*, *Forkyndelsen* og *Lovsangen*, og at disse Livstegn vil blive stærkere og klarere baade i det Hele og i det Enkelte, jo *friere* *Bekiendelsen*, *Forkyndelsen* og *Lovsangen* er, medens enhver *udvortes* Tvang paa Aandens Enemærker 15nødvendig baade svækker Livs-Yttringen og skjuler Livs-Tegnene. Ligesom nemlig Ingen kan blive ret sikker paa sin *christelige Bekiendelses* Oprigtighed og Fasthed, hvor denne *Bekiendelse* er et borgerligt *Paalæg* og Modsætningen en borgerlig Brøde, saaledes kan den christelige *Forkyndelse* af *Evangeliet* og *Menigheds-Lovsangen* heller aldrig blive de stærke og klare Livs-Yttringer og Livstegn, som giver aandelig Sikkerhed paa Livskraften og Fremvæxten, med mindre de *udvortes* er aldeles *frie*, saa at hvem der sætter sig imod *Præste-Friheden* og *Psalme-Friheden*, de sætter sig, vitterlig eller uvitterlig, ligesaa vel mod al velgrundet Sikkerhed i Salighedens Sag, som mod den *Aand*, der kun virker *med Frihed*, i *Frihed* og *til* Guds Børns herlige *Frihed* i alle Maader! Hvor derimod alt *Aandeligt* er *frit*, der kan vi dristig sige til enhver Troende, der spørger os om *sin* Daabs Gyldighed: hvi spørger du mig? spørg den *Helligaand* ad! Han, som er baade Troens og Daabens Aand, vil strax sige dig, om du er født af Vand og Aand til at indgaae i Himmeriges Rige, og, hvis du ikke er det, vil han baade drive dig og vise dig Veien til at blive det.